

**Кузьмічова-Кисленко Єлизавета
Володимирівна**

доцент кафедри кримінальної юстиції
навчально-наукового інституту права
та психології НАВС, кандидат
юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ГАРАНТІЙ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Втручання у діяльність адвоката, а також здійснення будь-якого впливу на нього у зв'язку з виконанням професійних обов'язків, є неприпустимими та прямо забороненими ст. 23 Законом України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” [1]. Такі дії становлять грубе порушення встановлених державою гарантій незалежності адвокатської діяльності, суперечать міжнародним стандартам функціонування адвокатури та свідчать про наявність неправомірного тиску на адвоката. У ширшому контексті це призводить до обмеження реалізації конституційного права особи на професійну правничу допомогу та ефективний доступ до правосуддя.

Водночас початок військової агресії Російської Федерації проти України та ведення воєнного стану Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 затвердженого Законом України від 24.02.2022 № 2102-ІХ, зумовили суттєві трансформації у здійсненні адвокатської діяльності, а також актуалізували проблематику дотримання гарантій її незалежності. Наразі особливої гостроти набуває проблема порушення гарантій адвокатської діяльності, що зумовлено, серед іншого, стрімким зростанням кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних із збройною агресією.

Підтвердженням зазначеного є звіт Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ, оприлюднений 2 липня 2025 року, щодо випадків порушення прав адвокатської діяльності в умовах воєнного стану. Відповідно до наведених у звіті даних, протягом I півріччя 2025 року до Комітету надійшло 43 звернення адвокатів щодо порушення їхніх прав і гарантій професійної діяльності, з яких 32 стосувалися випадків ототожнення адвоката з клієнтом. Зазначені порушення переважно відбувалися в медійному просторі та нерідко супроводжувалися іншими формами протиправного впливу, зокрема, фізичний недопуск до судових засідань, нанесення тілесних ушкоджень, неправомірне вручення повісток і затримання, відкриття кримінальних проваджень проти адвокатів [2].

З огляду на необхідність посилення інституційних та правових механізмів захисту адвокатської діяльності, Верховна Рада України 16 липня 2025 року ухвалила в цілому Закон України “Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального

кодексу України щодо забезпечення дотримання гарантій адвокатської діяльності” (закон ухвалений Верховною Радою на базі проекту Закону № 12320 від 16.12.2024 року). 22 липня 2025 року зазначений Закон було скеровано на підпис Глави держави як Закон № 4547-IX. Станом на дату підготовки тез доповіді він не підписаний Президентом України.

Метою зазначених змін є формування ефективного механізму забезпечення прав адвокатів і гарантій здійснення ними професійної діяльності, як невід’ємної складової реалізації конституційного права особи на професійну правничу допомогу.

Змістовно Закон № 4547-IX передбачає ключові новели, зокрема:

- доповнення Кодексу України про адміністративні правопорушення статтею 185-16 “Порушення заборони на ототожнення адвоката з клієнтом”, якою встановлюється адміністративна відповідальність за публічне, у тому числі через медіа, журналістів, громадські об’єднання, професійні спілки, цифрові платформи, соціальні мережі, інтернет-ресурси, ототожнення особою адвоката з клієнтом, якому таким адвокатом надається професійна правнича допомога. Санкція статті передбачає накладення штрафу в розмірі від 200 до 800 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

- викладення статті 397 Кримінального кодексу України “Втручання в діяльність адвоката” в редакції, у якій деталізовано форми втручання в діяльність адвоката [3].

Разом із тим, первісною редакцією законопроекту № 12320 від 16.12.2024 року передбачалися також зміни до Кримінального процесуального кодексу України. Зокрема, пропонувалося доповнити частину четверту статті 216 Кримінального процесуального кодексу України пунктом 4 такого змісту: “4) кримінальні правопорушення, передбачені статтями 397–400 Кримінального кодексу України”.

Водночас, у процесі підготовки проекту Закону до другого читання відповідні положення зазнали змін. З урахуванням поданих поправок було виключено запропоновані зміни до Кримінального процесуального кодексу України щодо віднесення кримінальних правопорушень, передбачених статтями 397–400 Кримінального кодексу України, до підслідності слідчих органів Державного бюро розслідувань.

У результаті, досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених, зокрема, статтею 397 Кримінального кодексу України, здійснюється слідчими органів Національної поліції України відповідно до загальних правил підслідності [3].

Таким чином, у цілому ухвалення Закону “Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо забезпечення дотримання гарантій адвокатської діяльності” доцільно розглядати як важливий етап удосконалення національного механізму гарантування незалежності адвокатської

діяльності в умовах сучасних викликів, зокрема, пов'язаних із функціонуванням правової системи в період воєнного стану.

Окрім зазначеного, відповідно до Дорожньої карти з питань верховенства права схваленою Кабінетом Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р, розроблення та прийняття законопроекту щодо вдосконалення правового регулювання адвокатської діяльності заплановано на IV квартал 2026 року. Серед іншого, передбачається приведення у відповідність законодавства про адвокатуру, а також актів адвокатського самоврядування, до європейських стандартів та кращих практик [4].

Враховуючи викладене, можна констатувати, що подальша розробка та впровадження змін до національного законодавства, спрямованих на посилення гарантій незалежності адвокатської діяльності, є необхідною передумовою зміцнення принципу верховенства права в Україні. Реалізація зазначених заходів сприятиме не лише підвищенню рівня правового захисту адвокатів, але й зміцненню довіри до судової системи, що є невід'ємною складовою функціонування демократичної правової держави.

Список використаних джерел:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17-Text>

2. Звіт Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ щодо ототожнення адвокатів з клієнтами на території України у період дії воєнного стану від 28.08.2025 року. Національна асоціація адвокатів України. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/Zvit_ZPA.pdf

3. Проект Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України щодо забезпечення дотримання гарантій адвокатської діяльності»: законопроект № 12320 від 16.12.2024 року. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/CardByRn?regNum=12320&conv=9>

4. Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 “Основи процесу вступу до ЄС”: розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 р. № 475-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475-2025-p-Text>